

101127 PENSAMENT SOCIOLÒGIC CONTEMPORANI

1. Dades de l'assignatura

Nom de l'assignatura	Pensament Sociològic Contemporani
Codi	101127
Crèdits ECTS	6
Curs i període en el que s'imparteix	2º curs, primer semestre.
Horari	Dimarts i Dijous de 9:00 a 11:00 (Grup 1, matí) i de 16:00 a 18:00 (Grup 51, tarda)
Lloc on s'imparteix	Facultat de Ciències Polítiques i Sociologia
Llengües	Català (grup de tarda) i Castellà (grup de matí)

Professor/a de contacte

Nom professor/a	José A. Noguera
Departament	Sociologia
Universitat/Institució	UAB
Despatx	B3-061
Telèfon (*)	935812404
e-mail	jose.noguera@uab.cat
Horari d'atenció	Dimarts i Dijous de 12:00 a 13:30

2. Equip docent

Nom professor/a	José A. Noguera
Departament	Sociologia
Universitat/Institució	UAB
Despatx	B3-061
Telèfon (*)	935812404
e-mail	jose.noguera@uab.cat
Horari de tutories	Dimarts i Dijous de 12:00 a 13:30

(Afegeix tants camps com sigui necessari)
(*) camps optatius

Nom professor/a	Maria del Mar Giera
Departament	Sociologia
Universitat/Institució	UAB
Despatx	B1-177
Telèfon (*)	935812508
e-mail	mariadelmar.giera@uab.cat
Horari de tutories	Dimarts de 18 a 19.30h i Dijous de 12.30h a 14h

(Afegeix tants camps com sigui necessari)
(*) camps optatius

3.- Prerequisits

S'haurà d'haver superat l'assignatura de "Fonaments de Sociologia" de primer curs. En aquest sentit, es donarà per suposat el coneixement dels autors clàssics de la sociologia.

4.- Contextualització i objectius formatius de l'assignatura

La teoria sociològica ha de contribuir significativament a perfilar el mapa conceptual bàsic dels estudiants, tal i com posa en relleu l'èmfasi en les competències d'adquisició de coneixement. Amb aquest objectiu s'articula a partir de dos criteris pedagògics diferents: per una banda, aquesta assignatura exposa les teories amb una certa seqüència històrica, contextualitzant els principals debats de la sociologia en la seva època. I, per altra banda, les assignatures posteriors ('Teoria Sociològica Micro' i 'Teoria sociològica Macro') dedicaran una atenció sistemàtica als principals temes i problemes de la teoria sociològica actual.

En aquesta assignatura s'estudiaran, des d'un punt de vista històric, les aportacions més significatives al pensament sociològic posteriors als clàssics. Se centrarà l'atenció en els corrents teòrics com el funcionalisme i l'estructuralisme, els neomarxismes, l'interaccionsime simbòlic, la fenomenologia, l'etnometodologia, la teoria crítica, la sociologia analítica i altres teories socials i autors recents. S'estudiaran les principals aportacions en relació amb el seu context social i històric, els principis bàsics de cada orientació teòrica i s'abordaran altres qüestions com els principals debats que generen en les ciències socials, les diferents interpretacions de la seva obra, la incardinació dins del clima intel·lectual de la seva època, o les seves relacions amb les aportacions d'altres contemporanis.

5.- Competències i resultats d'aprenentatge de l'assignatura

Competència

CE1. Descriure els fenòmens socials de manera teòricament rellevant tenint en compte la complexitat dels factors implicats, de les seves causes i efectes.

Resultats d'aprenentatge

1.2. A partir d'una bona comprensió i utilització de la teoria sociològica clàssica, diferenciar els principals conceptes sobre les societats, les seves estructures i els processos de la inserció dels individus en la societat, especialment, les seves aportacions a l'estudi de la família, l'educació, els mitjans de comunicació, la cultura, la religió i la ideologia.
1.7: Discutir les seves causes i efectes des de distintes perspectives historiogràfiques.
1.8: Esmentar les principals definicions de l'acció social, de l'estructura social i del conflicte.
1.11: Comparar els enfocaments teòrics sobre els fenòmens macro- i micro- sociològics.
1.12: Reconèixer les implicacions sociològiques de diversos debats intel·lectuals (sobre el subjecte, l'acció, l'ordre social, el llenguatge, etc).

Competència

CE2. Demostrar una comprensió suficient de les perspectives de la teoria sociològica en les seves diverses interpretacions i vessants, així com un coneixement del seu context històric.

Resultats d'aprenentatge

2.1: Identificar les perspectives de la teoria sociològica.
2.2: Contextualitzar les perspectives sociològiques en la seva època.
2.3: Identificar les derivacions posteriors de les perspectives sociològiques d'una època.
2.4: Identificar els precedents històrics de les perspectives sociològiques d'una època.
2.5: Expressar els punts de vista confrontats als debats sociològics en èpoques diferents.
2.6: Relacionar els debats sociològics amb el context històric on s'han produït.

Competència

CT5: Avaluar la qualitat del propi treball

6.- Continguts de l'assignatura

0. Introducció a la Teoria Sociològica Contemporània

1. El funcionalisme

- 1.1. Merton: el paradigma de l'anàlisi funcional.
- 1.2. Parsons: de la teoria de l'acció a la teoria de sistemes.
- 1.3. La crisi del funcionalisme i les seves causes.

2. La teoria de l'intercanvi: Homans.

3. Les teories hermenèutiques i comprensives

- 3.1. L'interaccionisme simbòlic: Mead, Blumer i Goffman.
- 3.2. La socio-fenomenologia: Schütz, Berger i Luckmann.
- 3.3. L'etnometodologia: Garfinkel.

4. El neomarxisme, la teoria crítica i la modernitat.

- 4.1. El marxisme després de Marx: introducció.
- 4.2. L'Escola de Frankfurt i la "teoria crítica".
- 4.3. La teoria de l'acció comunicativa de Habermas.
- 4.4. El debat modernitat-postmodernitat.

5. Aproximacions integradores recents en la teoria sociològica

- 5.1. El debat sobre la integració micro-macro: Coleman, Giddens, Bourdieu.
- 5.2. Sociologia analítica i mecanismes socials: Hedström, Boudon.
- 5.3. Racionalitat, normes socials i emocions: Elster.

7.- Metodologia docent i activitats formatives

L'assignatura s'articula al voltant de quatre tipus d'activitats:

1. Exposició dels continguts del programa a classe per part del professorat –amb participació i discussió crítica dels estudiants.
2. Pràctiques consistents en seminaris de lectura de textos concrets, visionat de vídeos i exercicis d'aplicació pràctica de la teoria, entre altres activitats.
3. Tutories fora de l'aula.
4. Activitats autònomes per part dels estudiants: lectura de textos, redacció de treballs i exercicis, etc.

TIPUS D'ACTIVITAT	ACTIVITAT	HORES	RESULTATS D'APRENTATGE
Dirigides		40%	
	Exposició i discussió de continguts	30%	CE1.2, CE1.7, CE1.8., CE1.11, CE1.12, CE2.1, CE2.2, CE2.3, CE2.4, CE2.5, CE2.6
	Pràctiques: seminaris de lectura de textos, exercicis d'aplicació de teories i altres activitats.	10%	CE1.2, CE1.7, CE1.8., CE1.11, CE1.12, CE2.1, CE2.2, CE2.3, CE2.4, CE2.5, CE2.6, CT5
Supervisades			
	Tutories	10%	CE1.2, CE1.7, CE1.8., CE1.11, CE1.12, CE2.1, CE2.2, CE2.3, CE2.4, CE2.5, CE2.6, CT5
Autònomes		50%	
	Lectura de textos	25%	CE1.2, CE1.7, CE1.8., CE1.11, CE1.12, CE2.1, CE2.2, CE2.3, CE2.4, CE2.5, CE2.6
	Redacció de treballs i exercicis	15%	CE1.2, CE1.7, CE1.8., CE1.11, CE1.12, CE2.1, CE2.2, CE2.3, CE2.4, CE2.5, CE2.6, CT5
	Estudi	10%	CE1.2, CE1.7, CE1.8., CE1.11, CE1.12, CE2.1, CE2.2, CE2.3, CE2.4, CE2.5, CE2.6, CT5

L'assignatura s'avaluarà a partir de dos tipus d'exercicis:

- 1) Un examen o prova final (que podrà ser no presencial i no memorística i que podrà incloure comentaris de text, qüestions de reflexió, etc.), en la qual els estudiants hauran de demostrar que han entès i assimilat correctament els principals continguts del programa i que són capaços d'argumentar posicions teòriques basant-se en ells. Aquest examen valdrà el 50% de la nota final.
  - 2) Els treballs de pràctiques que convenientment s'especificaran a les sessions pràctiques, i que podran incloure comentaris de text concrets, comentaris de videos, o aplicació de teories de casos pràctics. Aquests treballs comptaran com el 50% restant de la nota final.
- Per aprovar l'assignatura serà necessari aprovar independentment d'ambdós tipus d'exercici. Si únicament s'ha suspès un dels dos tipus d'exercici, la nota de l'altre podrà mantenir-se fins a la propera convocatòria (però no pel curs següent).
  - La participació i la discussió crítica a la classe podrà ser valorada positivament pel professorat a l'hora d'avaluar i qualificar globalment els estudiants.
  - En el cas en que el seguiment presencial a les pràctiques i el lliurament dels corresponents treballs no sigui possible, el professorat podrà articular un sistema d'avaluació alternativa d'aquesta part, que sempre inclourà una prova presencial.

8.- Avaluació

ACTIVITATS D'AVALUACIÓ	HORES	RESULTATS D'APRENTATGE
Prova final	5	CE1.2, CE1.7, CE1.8., CE1.11, CE1.12, CE2.1, CE2.2, CE2.3, CE2.4, CE2.5, CE2.6, CT5
Pràctiques	5	CE1.2, CE1.7, CE1.8., CE1.11, CE1.12, CE2.1, CE2.2, CE2.3, CE2.4, CE2.5, CE2.6, CT5
Total	10	

9- Bibliografia i enllaços web

(La llista de lectures obligatòries estarà disponible cada curs en el Campus Virtual i, com a dossier, en el servei de fotocopies).

1. Manuals i texts de referència bàsics

- Alexander, Jeffrey C. (1990). *Las teorías sociológicas desde la segunda guerra mundial*. Barcelona, Gedisa.
- Baert, Patrick (2001). *La teoría social en el siglo XX*. Madrid, Alianza.
- Bottomore, Tom y Nisbet, Robert (eds.). (1988). *Historia del análisis sociológico*. Buenos Aires, Amorrortu.
- De Francisco, Andrés (1997). *Sociología y cambio social*. Barcelona, Ariel.
- Giddens, Anthony y Turner, Jonathan (eds.). (1990). *La teoría social, hoy*. Madrid, Alianza.
- Giner, Salvador (coord.) (2003). *Teoría sociológica moderna*. Barcelona, Ariel.
- Jiménez Blanco, José y Moya, Carlos (eds.). (1978). *Teoría sociológica contemporánea*. Madrid, Tecnos.
- Lamo de Espinosa, E. y Rodríguez Ibáñez, J. E. (1993). *Problemas de teoría social contemporánea*. Madrid, CIS.
- Lizón, Angeles (2007). *La otra sociología. Una saga de empíricos y analíticos*. Barcelona, Montesinos.
- Noguera, José A. (ed.) (2006). *Analytical Sociological Theory*, monográfico de *Papers. Revista de Sociología*, nº 80. [Traducción al castellano disponible, en preparación por CIS, 2010].
- Ritzer, George (2000). *Teoría sociológica moderna*. Madrid, McGraw Hill, 2002.

2. Bibliografia complementària recomanada per temes

Funcionalisme

- Davis, Kingsley y Moore, Wilbert E. (1945): "El continuo debate sobre la igualdad. Algunos principios de estratificación" y "Réplica a Tumin", en R. Bendix y S.M. Lipset (eds.), *Clase, status y poder*. Buenos Aires, Eudema, 1972.
- Merton, Robert K. (1949). *Teoría y estructura sociales*. México, Fondo de Cultura Económica, 1968.
- Parsons, Talcott. (1937). *La estructura de la acción social*. Madrid, Guadarrama, 1968.
- Parsons, Talcott. (1951). *El sistema social*. Madrid, Alianza, 1988.
- Parsons, Talcott. (1966). *La sociedad: perspectivas evolutivas y comparativas*. México, Trillas, 1974.
- Parsons, Talcott. (1966). *Estructura y proceso en las sociedades modernas*. Madrid: Instituto de Estudios Modernos.
- Toharia, José Juan (1978): "El funcionalismo normativista: la obra de Talcott Parsons", en J. Jiménez Blanco y C. Moya (eds.), *Teoría sociológica contemporánea*. Madrid, Tecnos.

Estructuralisme

- Lévi-Strauss, Claude. (1949). *Las estructuras elementales del parentesco*. Barcelona, Paidós, 1991.
- Lévi-Strauss, Claude. (1967). *Antropología estructural*. Barcelona, Paidós, 1987.
- Noguera, José Antonio (2003). "El neoestructuralismo sociológico", en Salvador Giner (ed.), *Teoría sociológica moderna*. Barcelona, Ariel.

Teoria de l'intercanvi

- Homans, George C. (1958). "Conducta social como intercambio", *Revista Española de Investigaciones Sociológicas*, nº 85 (1999), pp. 297-312.
- Homans, George C. (1964). "De retorno al hombre", en A. Ryan (ed.), *La filosofía de la explicación social*. México, FCE, 1976 (e.o. 1973).

Interaccionisme simbòlic

- Blumer, Herbert. (1969). *El Interaccionismo Simbólico: Perspectiva y Método*. Barcelona, Hora, 1982.
- Goffman, Erving. (1959). *La presentación de la persona en la vida cotidiana*. Buenos Aires, Amorrortu, 1971.
- Goffman, Erving. (1961). *Internados*. Buenos Aires, Amorrortu.
- Goffman, Erving. (1963). *Estigma. La identidad deteriorada*. Buenos Aires, Amorrortu, 1986.
- Joas, Hans. (1998). *El pragmatismo y la teoría de la sociedad*. Madrid, CIS.
- Mead, George Herbert. (1934). *Espíritu, persona y sociedad*. Barcelona, Paidós, 1972.
- Nizet, J & Rigaux, N (2006) *La Sociología de Erving Goffman*. Barcelona : Melusina
- Zeitlin, I. (1981). "La sociología de Erving Goffman". *Papers. Revista de Sociologia*, nº 15.

Socio-fenomenologia

- Berger, Peter L. y Luckmann, Thomas. (1966). *La construcción social de la realidad*. Barcelona, Herder, 1988.
- Luckmann, T (1996) *Teoría de la acción social*. Barcelona, Paidós.
- Schütz, Alfred. (1932). *Fenomenología del mundo social*. Buenos Aires, Paidós, 1972.
- Schütz, Alfred. (1964). *Estudios sobre teoría social*. Buenos Aires, Amorrortu, 1974.
- Schütz, Alfred. (1973). *El problema de la realidad social*. Buenos Aires, Amorrortu, 1974.

Etnometodologia

- Coulon, Alain (1988). *La etnometodología*. Madrid, Cátedra, 1988.
- Garfinkel, Harold. (1967). *Studies in Ethnometodology*. Englewood Cliffs, N.J.: Prentice-Hall.
- Heritage, John C. (1987): "Etnometodología", en Anthony Giddens y Johathan Turner (eds.), *La teoría social hoy*. Madrid, Alianza, 1998.

Neomarxisme

- Anderson, Perry (1976). *Consideraciones sobre el marxismo occidental*. Madrid, Siglo XXI, 1979.
- Anderson, Perry (1983). *Tras las huellas del materialismo histórico*. Madrid, Siglo XXI, 1989.

Habermas i teoria crítica

- Bernstein, Richard J. (1985). "Introducción" a R. Bernstein, (ed.): *Habermas y la Modernidad*. Madrid: Cátedra.
- Boladeras, Margarita (1996). *Comunicación, ética y política: Habermas y sus críticos*. Madrid, Tecnos.
- Haber, Stephane (1999). *Habermas y la sociología*. Buenos Aires, Nueva Visión.
- Habermas, Jürgen (1981). *Teoría de la acción comunicativa* (2 vols.). Madrid, Taurus, 1987.
- Mardones, José María (1985). *Razón comunicativa y teoría crítica*. Bilbao, Universidad del País Vasco.
- McCarthy, Thomas (1984). *La teoría crítica de Jürgen Habermas*. Madrid, Tecnos, 1992.
- Noguera, José Antonio (1996). "La teoría crítica: de Frankfurt a Habermas", *Papers* nº 50.

Integració "micro-macro"

- Alexander, Jeffrey C.; Giesen, Bernhard; Münch, Richard y Smelser, Neil J. (eds.) (1987). *The Micro-Macro Link*. Berkeley, University of California Press.
- Boudon, R. (1979). *La lógica de lo social*. Madrid, Rialp, 1981.
- Boudon, R. (1984). *La place du désordre. Critique des théories du changement social*, Paris, P.U.F. (hay traducción inglesa).
- Coleman, James (1990). *Foundations of Social Theory*. Cambridge, The Belknap Press.
- De Francisco, Andrés (1997). *Sociología y cambio social*. Barcelona, Ariel.
- Giddens, Anthony. (1984). *La constitución de la sociedad. Bases para la teoría de la estructuración*. Buenos Aires, Amorrortu, 1995.
- González, Sandra (2000). "Homo sociologicus. L'acció guiada per normes socials", *Revista Catalana de Sociologia*, nº 13.

González, Sandra (2004). "¿Sociedades artificiales? Una introducción a la simulación social", *Revista Internacional de Sociología*, nº 39.

Huber, Joan (1991). *Macro-Micro Linkages in Sociology*. London, Sage.

Sociologia analítica i mecanismes socials

Barbera, Filippo (2004). *Meccanismi sociali. Elementi di sociologia analitica*. Bologna, Il Mulino.

Boudon, Raymond (2004). "La sociología que realmente importa", *Papers. Revista de Sociologia*, nº 72, pp. 215-226.

Coleman, James (1990). *Foundations of Social Theory*. Cambridge, The Belknap Press.

Elster, Jon (1989). *Tuercas y tornillos. Una introducción a los conceptos básicos de las ciencias sociales*. Barcelona, Gedisa, 1991.

Goldthorpe, John H. (2007). *De la sociología. Números, narrativas, e integración de la investigación y la teoría*. Madrid, CIS, 2010.

Hedström, Peter & Swedberg, Richard (eds.) (1998). *Social Mechanisms. An Analytical Approach to Social Theory*. Cambridge, Cambridge University Press.

Hedström, Peter (2005). *Dissecting the Social. On the Principles of Analytical Sociology*. Cambridge, Cambridge University Press.

Hedström, Peter y Bearman, Peter (eds.) (2009). *The Oxford Handbook of Analytical Sociology*. Oxford, Oxford University Press.

Lizón, Angeles (2007). *La otra sociología. Una saga de empíricos y analíticos*. Barcelona, Montesinos.

Noguera, José A. (ed.) (2006). *Analytical Sociological Theory*, monográfico de *Papers. Revista de Sociologia*, nº 80. [Traducción al castellano disponible, en preparación por CIS, 2010].

Noguera, José A. (2006). "Why We Need an Analytical Sociological Theory", *Papers. Revista de Sociologia*, nº 80.

Elster sobre racionalitat, normes socials i emocions

Elster, Jon (1991). *El cemento de la sociedad*. Barcelona, Gedisa, 1991.

Elster, Jon (1997). "Racionalidad, emociones y normas sociales", en *Economics*. Barcelona, Gedisa.

Elster, Jon (1999). *Sobre las pasiones. Emoción, adicción y conducta humana*. Barcelona, Paidós, 2001.

Elster, Jon (1999). *Alquimias de la mente*. Barcelona, Paidós, 2002.

10.- Programació de l'assignatura

GRUP/S: _1 y 51__

Tal i com s'ha esmentat en l'apartat d'avaluació, per tal de superar l'assignatura els alumnes hauran de lliurar alguns treballs escrits de pràctiques durant el curs, així com una prova o examen final que podrà ser no memorístic. Si el professorat ho considera convenient, es podran establir mecanismes d'avaluació alternatius per aquells que no puguin fer el lliurament de les pràctiques.

Al principi de curs es distribuirà un document, tan a classe com a través del Campus Virtual, que detallarà el calendari específic de pràctiques i els lliuraments dels treballs. Aquest calendari podrà variar lleugerament durant el curs d'acord amb el ritme de les classes teòriques i les necessitats pedagògiques.

Orientativament, les sessions pràctiques començaran a mitjans del mes d'octubre i seran unes 5 o 6. Els lliuraments seran uns 2 o 3, i començaran a mitjans del semestre i la darrera es farà conjuntament amb l'examen final.